

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23.01.1981, sp. zn. 7 Tz 44/80, ECLI:CZ:NS:1981:7.TZ.44.1980.1

Číslo: 30/1981

Právní věta: O trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. jde, jestliže pachatel jedná v úmyslu zmocnit se cizí věci v bezprostřední časové návaznosti na užití násilí nebo pohrůžku bezprostředního násilí. Jestliže však pachatel užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu donutit poškozeného, aby mu vydal věc někdy v budoucnosti, jde o trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 23.01.1981

Spisová značka: 7 Tz 44/80

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Loupež, Vydírání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 234 odst. 1
§ 235 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 30/1981 sb. rozh.

O trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. jde, jestliže pachatel jedná v úmyslu zmocnit se cizí věci v bezprostřední časové návaznosti na užití násilí nebo pohrůžku bezprostředního násilí. Jestliže však pachatel užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu donutit poškozeného, aby mu vydal věc někdy v budoucnosti, jde o trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 23. 1. 1981 sp. zn. [7 Tz 44/80.](#))

K stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek okresního soudu v Přerově ze dne 17. června 1980 sp. zn. 2 T 117/80 a okresnímu soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněný ml. M. H. byl rozsudkem okresního soudu v Přerově ze dne

17. 6. 1980 sp. zn. 2 T 117/80 uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustil tím, že od počátku května 1979 do zadržení dne 1. dubna 1980 v Dřevohosticích, okr. Přerov, ve Výchovném ústavu pro děti a mládež, mimo období od 19. října 1979 do 21. února 1980, kdy byl ve výkonu trestu odnětí svobody, násilím a pod pohrůžkou fyzického násilí nutil chovance ústavu, aby mu dávali peníze, jídlo a cigarety, a konali pro něho různé práce, jako praní prádla, čištění bot apod.; za uvedenou dobu získal od chovanců nejméně 460 Kčs, které použil pro sebe na nákup cigaret, cukrovinek apod. Za tento trestný čin mu byl podle § 235 odst. 1 tr. zák. s použitím § 79 odst. 1 tr. zák. uložen nepodmíněný trest odnětí svobody na osm měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařazen do první náprávněvýchovné skupiny. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo obviněnému uloženo zaplatit náhradu škody pěti poškozeným chovancům VÚDM. Rozsudek nabyl právní moci u soudu prvního stupně dne 3. 7. 1980. Odvolání obviněného bylo krajským soudem v Ostravě usnesením zamítnuto podle § 253 odst. 1 tr. ř., neboť obviněný se výslovně vzdal práva odvolání po vyhlášení rozsudku.

Proti tomuto rozsudku okresního soudu v Přerově podal ministr spravedlnosti ČSR ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného. Namítl, že chybně bylo jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. posouzeno též to jednání, v jehož rámci obviněný vůči některým chovancům VÚDM používal násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se věcí těchto chovanců (peněz, potravin, cigaret), což mělo být posouzeno jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. pak mělo být posouzeno pouze to jednání, v jehož rámci obviněný použil vůči chovancům VÚDM násilí nebo pohrůžky násilí, proto aby proti něho konali různé práce (služby) nebo od nich v této souvislosti chtěl získat peníze a jiné věci s určitým časovým odstupem (po návratu z prázdnin apod.) Také uložený trest podle názoru stížnosti pro porušení zákona neodpovídá stupni nebezpečnosti trestné činnosti pro společnost, a to ani při jejím posouzení jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal v rozsahu uvedeném v § 267 odst. 1 tr. ř. napadený rozsudek i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že zákon byl porušen ve prospěch obviněného.

Okresní soud v Přerově v hlavním líčení provedenými důkazy v podstatě správně zjistil skutkový děj, v jehož rámci je nepochybné, že obviněný ml. M. H. jako chovanec VÚDM v Dřevohosticích od počátku května 1979 do 1. dubna 1980 s výjimkou doby, kdy byl ve výkonu trestu odnětí svobody, užíval vůči některým dalším chovancům VÚDM fyzického násilí, pohrůžky bezprostředního násilí nebo pohrůžky násilí v úmyslu jednak je přinutit, aby pro něho konali různé služby, jako praní prádla a jiné, jednak aby od nich získal potraviny, cigarety a peníze. Pokud jde o peníze, okresní soud v odůvodnění rozsudku také přesně uvedl, kolik obviněný od kterého chovance získal.

V rámci tohoto obecně správného zjištění však okresní soud neodlišil a nevyčlenil případy, v nichž si obviněný počínal způsobem naplňujícím znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. na rozdíl od případů, kdy jednal tak, že naplnil znaky trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Pachatelem trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. pak je ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Oba trestné činy se tedy shodují ve znaku užití násilí, v dalších znacích již nikoli. U trestného činu loupeže jde dále o pohrůžku bezprostředního násilí, u trestného činu vydírání o pohrůžku násilí nebo jiné těžké újmy, což jsou rozdílné formální znaky. V oblasti záměru pachatele se oba trestné činy rovněž odlišují. Trestný čin vydírání je v tomto směru širší (obecnější) - nucení, aby jiný něco konal, opomenul nebo trpěl, trestný čin loupeže naproti tomu užší (speciální) - úmysl pachatele směřuje ke zmocnění se cizí věci.

Z provedeného dokazování vyplývá, že obviněný svým počínáním vůči řadě jiných chovanců VÚDM

vytvořil určitý vyděračský systém, když používáním fyzického násilí nebo pohrůzkou tohoto násilí chovance donutil, aby mu „sloužili“, tj. konali pro něho různé práce, nosili mu jídlo a dávali mu i své jídlo apod. Jde tu nepochybně o skutek naplňující znaky trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., neboť obviněný ostatní chovance násilím a pohrůzkami násilí nutil, aby něco konali.

Z výpovědi obviněného a svědků však také plyne, že v jednotlivých případech obviněný některé chovance VÚDM násilím, resp. pohrůzkou bezprostředního násilí nutil, aby mu v bezprostřední časové návaznosti na užití násilí nebo na jeho pohrůzku dávali své peníze, cigarety nebo jídlo přivezené z domova do VÚDM. Užíval tedy násilí nebo pohrůzky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, čímž naplnil znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Při naplnění znaku „zmocnění se cizí věci“ není rozhodné, zda si pachatel od poškozeného bere věc sám nebo zda jej donutí, aby mu věc sám vydal (pochopitelně v důsledku užitého násilí nebo pohrůzky bezprostředního násilí). Zmocněním se cizí věci je totiž nutno rozumět stav, kdy si pachatel zjedná možnost volně s věcí nakládat s vyloučením toho, kdo ji měl dosud ve své moci.

Tak například svědek B. uvedl, že M. H. vždycky za ním přišel a ptal se jej, zda má peníze; když mu svědek řekl, že ano, M. H. mu řekl, aby mu peníze dal, nebo že jej zbije. Poněvadž svědek měl z M. H. strach, peníze mu vždy dal. M. H. jej totiž několikrát skutečně zbil, když mu nic nechtěl dát. Obviněný tyto skutečnosti ve své výpovědi rovněž doznal. Z výpovědí svědků i z výpovědi obviněného vyplývá, že obviněný získával takto peníze a jiné věci i v řadě dalších případů.

Jestliže obviněný, byť v rámci celkového jím vytvořeného vyděračského systému, některými jednotlivými útoky (dílčími skutky) naplnil znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., nelze tyto útoky zahrnout pouze jako součást trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., vůči němuž je trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák. ve vztahu speciality.

Uvedené útoky naplňující znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. tvoří samostatný skutek a samostatný trestný čin. I tyto útoky lze posoudit jako jediný pokračující trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. vzhledem k jednotícímu záměru pachatele, jakož i místní a časové souvislosti, jak jsou tyto znaky pokračování v trestné činnosti zřejmé z provedeného dokazování. Obviněný se po vlastních zkušenostech se staršími chovanci VÚDM po jejich odchodu rozhodl, že si bude počínat stejně vůči slabším a mladším chovancům, že je bude násilím a pohrůzkami násilím donucovat k tomu, aby mu sloužili, dávali peníze apod. V popisu skutku ve výrokové části rozsudku je pochopitelně třeba tyto útoky přesně vymezit tak, aby bylo zřejmé jejich vyčlenění z další trestné činnosti obviněného.

Jak již bylo výše uvedeno, v případě užití násilí nebo pohrůzky bezprostředního násilí proti jinému jde o trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák. tehdy, má-li pachatel úmysl zmocnit se cizí věci v bezprostřední časové návaznosti na užití násilí nebo pohrůzku bezprostředního násilí. Jestliže proto obviněný, jak vyplývá z provedených důkazů, užil vůči některým chovancům násilí s výzvou, že mu musí z návštěvy u rodičů, na kterou pojedou, přivést nějaké peníze, nejde o trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák., nýbrž o trestný čin vydírání podle § 235 tr. zák. – užití násilí směřující k přinucení, aby poškozený něco konal, aby teprve opatřil věc, kterou chce pachatel dostat do své moci.